

WPŁYW EPIDEMII COVID-19 NA
ZMIANĘ SPOSOBU ŚWIADCZENIA PRACY
WŚRÓD STUDENTÓW I OSÓB Z ICH
OTOCZENIA WYKONUJĄCYCH PRACĘ
ZAWODOWĄ

RAPORT Z BADAŃ

Temat badań: Wpływ epidemii COVID-19 na zmianę sposobu świadczenia pracy wśród studentów i osób z ich otoczenia wykonujących pracę zawodową.

STRESZCZENIE

Przeprowadzone badania ukazują, w jakich przypadkach ulegał zmianie sposób świadczenia pracy przez pracujących studentów i osoby z ich otoczenia w okresie od marca 2020 r. do stycznia 2021 r., w trakcie którego można wyróżnić trzy fazy rozwoju epidemii: fazę początkową, w trakcie której w Polsce został wprowadzony tzw. „lockdown”, trwającą od marca do maja 2020 r., fazę stabilizacji sytuacji epidemicznej w Polsce w miesiącach czerwiec-wrzesień 2020 r. oraz fazę ponownego wzrostu zachorowań na COVID-19 w okresie od października 2020 r. Analizie poddano udzielane przez respondentów odpowiedzi pod kątem płci, wieku, podstawy świadczenia pracy, posiadania dzieci poniżej 18 roku życia oraz branży, w której ankietowany pracuje. Przedmiotem badania był również wpływ zmiany sposobu świadczenia pracy na wysokość otrzymywanego wynagrodzenia oraz opinia ankietowanych w kwestii dalszego świadczenia pracy zdalnej.

WPROWADZENIE

Od 20 marca 2020 r. obowiązuje w Polsce stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, ogłoszony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. poz. 491 ze zm.). Zagrożenia związane z rozpowszechnianiem się COVID-19 nie pozostały bez wpływu praktycznie na żadną sferę życia. Nowe wyzwania pojawiły się również przed pracownikami jak i pracodawcami, którzy zmuszeni byli podejmować środki celem minimalizowania transmisji wirusa. Jednym z takich środków była zmiana sposobu świadczenia pracy przez pracowników, która polegała w szczególności na pracy zdalnej, krótszych godzinach pracy, pracy wyłącznie w określone dni.

Mimo, że w ostatnich latach praca zdalna zyskiwała na popularności, przed wybuchem epidemii dla większości pracowników pozostawała ona jednak rzadkością. Zaledwie 1,9 % respondentów wykonywało pracę zdalną w 100 % (5 dni w tygodniu), natomiast 4 % respondentów przez większość czasu (3-4 dni w tygodniu). Przez 1-2 dni w tygodniu pracę zdalną wykonywało 16,8 % ankietowanych, a sporadycznie (pojedyncze dni w miesiącu) 43,4 %, przy czym aż 33,9 % nie pracowało z domu w ogóle¹.

¹ Zob. Dolot, A. (2020). Wpływ pandemii COVID-19 na pracę zdalną – perspektywa pracownika. E-mentor, 1(83), 35–43. <https://doi.org/10.15219/em83.1456>.

Celem przeprowadzonych badań jest ukazanie, w jaki sposób epidemia COVID-19 wpłynęła na sposób świadczenia pracy przez pracujących studentów oraz osoby z ich najbliższego otoczenia w poszczególnych fazach epidemii oraz dokonanie oceny, co do możliwości wykorzystywania przez pracodawców takie form świadczenia pracy również po ustaniu stanu epidemii.

PRZEGLĄD LITERATURY

- Dolot, A. (2020). *Wpływ pandemii COVID-19 na pracę zdalną – perspektywa pracownika*. E-mentor, 1(83), 35–43, <https://doi.org/10.15219/em83.1456>.
- Mierzejewska K., Chomicki M. *Psychospołeczne aspekty pracy zdalnej. Wyniki badań przeprowadzonych w trakcie trwania pandemii COVID-19*, Zeszyty Naukowe / Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, 2020 nr 3, s. 31-44.

PROCEDURA

Badanie zostało przeprowadzone przez grupę 9 studentów III roku kierunku Prawo w biznesie i polegało ono na rozpowszechnieniu przygotowanej w formularzu Google ankiety za pośrednictwem internetu wśród pracujących studentów oraz osób z ich najbliższego otoczenia. Ankieta została wypełniona przez 104 respondentów, z czego 44 osoby to studenci, natomiast 60 osób to osoby z ich najbliższego otoczenia.

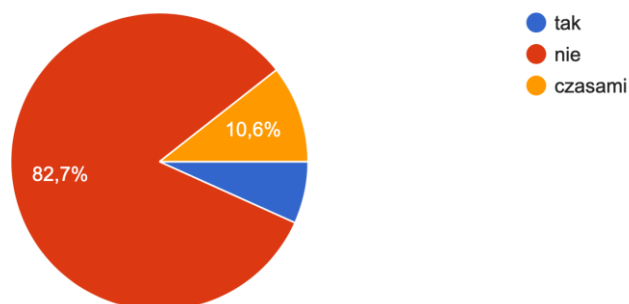
Studenci dokonali analizy udzielonych odpowiedzi pod kątem płci, wieku, podstawy świadczenia pracy, posiadania dzieci poniżej 18 roku życia oraz branży, w której ankietowany pracuje.

WYNIKI

Z przeprowadzonej analizy udzielonych odpowiedzi wynika, że przed wybuchem pandemii praca zdalna nie cieszyła się popularnością. 82,7 % osób w ogóle nie świadczyło pracy zdalnie, 10,6 % ankietowanych osób pracowało zdalnie czasami, natomiast 6,7 % osób stale świadczyło pracę zdalną.

Czy przed pandemią COVID-19 pracował Pan/Pani zdalnie?

104 odpowiedzi

Wpływ epidemii COVID-19 na zmianę sposobu świadczenia pracy wśród studentów i osób z ich otoczenia wykonujących pracę zawodową.

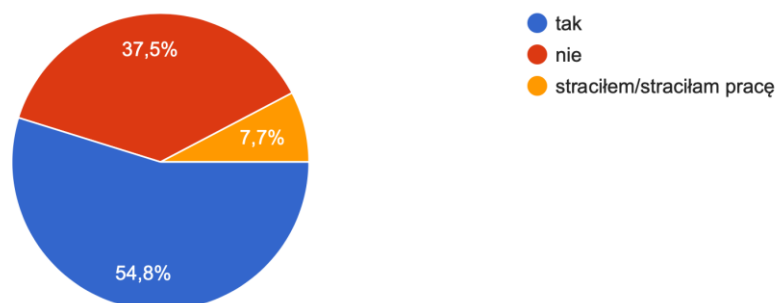
W marcu 2020 r. nastąpiła istotna zmiana w sposobie świadczenia pracy. Aż 54,8 % ankietowanych zadeklarowało, że w pierwszej fazie pandemii, bezpośrednio po jej wybuchu, sposób świadczenia przez nich pracy uległ zmianie, natomiast w stosunku do 37,5 % ankietowanych nic się nie zmieniło. Co istotne, aż 8 badanych (7,7 %) straciło w tym okresie pracę, przy czym były to osoby świadczące pracę w różnych branżach (2 osoby pracowały w branży handlowej, 2 osoby w finansach, bankowości i ubezpieczeniach, po 1 osobie w branży sportowej, produkcyjnej, transporcie i w mediach i kulturze). W przypadku utraty pracy, znaczącego wpływu na to nie miała podstawa świadczenia pracy, ponieważ 3 z tych osób świadczyły pracę w oparciu o umowę cywilnoprawną, 3 w ramach stosunku pracy, a 2 prowadziły własną działalność gospodarczą.

Osoby, które mimo wybuchu pandemii w dalszym ciągu świadczyły pracę na dotychczasowych zasadach (39 osób) to głównie osoby zatrudnione w handlu (9 osób), budownictwie i administracji (po 4 osoby), służbie zdrowia (3 osoby), a także w branży ślubnej, prawniczej, przemyśle, służbach komunalnych, turystyce i hotelarstwie, finansach, bankowości i ubezpieczeniach, transporcie, lotnictwie, mediach i kulturze).

Wszyscy ankietowani, którzy pracują w branży IT i telekomunikacyjnej (7 osób), edukacji i szkolnictwie (5 osób), uroda i modeling (5 osób) oraz gastronomii (1 osoba) zadeklarowali, że sposób świadczenia przez nich pracy uległ zmianie. Sposób świadczenia pracy uległ zmianie również w przypadku 3 osób zatrudnionych w turystyce i hotelarstwie, 13 osób zatrudnionych w handlu, 4 osób z branży finansowej i ubezpieczeniowej, 7 pracowników administracji, a także pracowników transportu, produkcji, branży prawniczej, mediów i kultury, ślubnej i służby zdrowia, sportu.

Czy po wybuchu pandemii COVID-19 w pierwszej jej fazie, w marcu 2020 r. uległ zmianie sposób świadczenia przez Pana/Panią pracy?

104 odpowiedzi

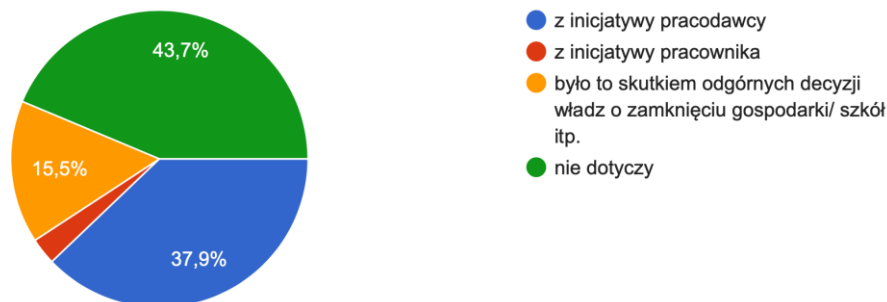
W dalszej części, poddano szczegółowej analizie odpowiedzi udzielane przez osoby, w stosunku do których wystąpiła zmiana w sposobie świadczenia pracy. Pozostałe osoby, udzielały odpowiedzi na zadane pytania „nie dotyczy”.

Wpływ epidemii COVID-19 na zmianę sposobu świadczenia pracy wśród studentów i osób z ich otoczenia wykonujących pracę zawodową.

Zmiana w sposobie świadczenia pracy w zdecydowanej większości nastąpiła z inicjatywy pracodawcy, ewentualnie była skutkiem ogólnych decyzji władz o zamknięciu szkół i gospodarki. Tyko w 3 przypadkach, z inicjatywą zmiany sposobu świadczenia pracy wystąpił pracownik.

Z czyjej inicjatywy uległ zmianie sposób świadczenia przez Pana/Panią pracy po wybuchu pandemii COVID-19 w pierwszej jej fazie w marcu 2020 r., proszę o zaznaczenie odpowiedzi „nie dotyczy”)

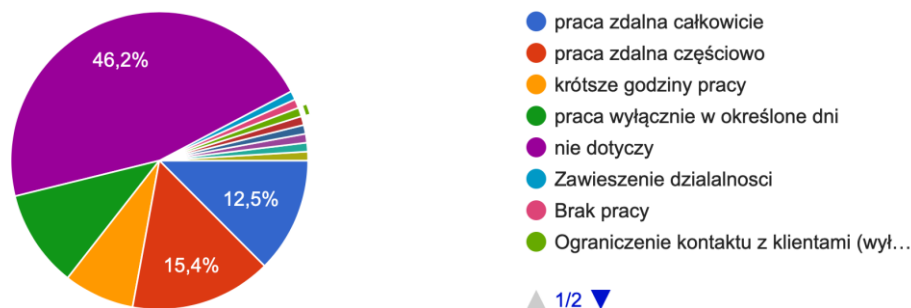
103 odpowiedzi

Ankietowani mieli również wskazać, na czym polegała zmiana w sposobie świadczenia przez nich pracy. W większości przypadków, polegała ona na przejściu na pracę zdalną (29 odpowiedzi), przy czym w przypadku 16 osób, była to praca zdalna częściowo, a w przypadku 13 osób, praca zdalna całkowicie. 11 ankietowanych świadczyło pracę wyłącznie w określone dni, natomiast 8 osób miało krótsze godziny pracy. Respondenci wskazywali również, że mieli w tym okresie ograniczony kontakt z klientami, zmieniono im miejsce, w którym świadczyli pracę, a jednej z osób zwiększono wymiar czasu pracy.

Na czym polegała zmiana sposobu świadczenia pracy? (W przypadku, gdy sposób świadczenia pracy nie uległ zmianie, albo stracił Pan/Pani pracę, proszę o zaznaczenie odpowiedzi „nie dotyczy”)

104 odpowiedzi

Z punktu widzenia pracownika, niezwykle istotnym elementem jest wynagrodzenie otrzymywane z tytułu świadczenia pracy. W tym wypadku dostrzegalne jest

pogorszenie sytuacji pracowników, bowiem aż w przypadku 25 % pracowników, zmiana sposobu świadczenia pracy wiązała się z obniżeniem otrzymywanego wynagrodzenia. Tylko w przypadku 3 osób, otrzymywane wynagrodzenie wzrosło i dotyczyło to 2 osób zatrudnionych w transporcie, z czego jedna prowadzi własną działalność gospodarczą a druga jest zatrudniona w ramach stosunku pracy oraz 1 osoby zatrudnionej w administracji w ramach stosunku pracy.

Spadek wynagrodzeń dotyczy praktycznie każdej z branż, a najmniej administracji, ponieważ w tym wypadku obniżka dotknęła tylko 1 pracownika z 11 respondentów. Co ciekawe, przed obniżeniem wynagrodzenia nie uchronił pracowników fakt pozostawania w stosunku pracy. Wynagrodzenie osób pozostających w stosunku pracy ulegało analogicznemu obniżaniu jak wynagrodzenie osób świadczących pracę w ramach umów cywilnoprawnych. Bez zmian, w związku modyfikacją sposobu świadczenia pracy pozostało wynagrodzenie 20 osób zatrudnionych w ramach stosunku pracy i 17 osób świadczących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych, natomiast obniżka wynagrodzenia dotknęła 13 osób świadczących pracę w ramach stosunku pracy i 7 osób świadczących pracę w ramach umów cywilnoprawnych. Obniżka wynagrodzenia nie ominęła również osób prowadzących własną działalność gospodarczą i doświadczyło jej 6 osób, podczas gdy w stosunku do 4 z nich pozostało ono bez zmian.

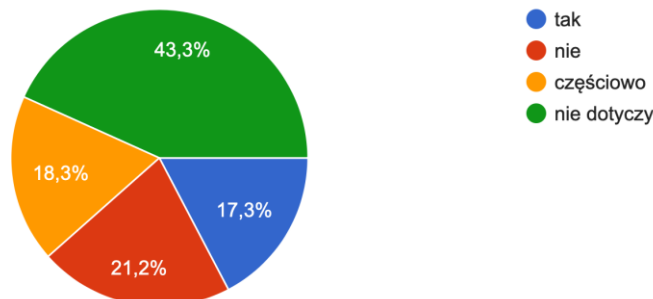
Czy wiązało się to ze zmianą wysokości otrzymywanego wynagrodzenia? (W przypadku, gdy sposób świadczenia pracy nie uległ zmianie, albo ...ę, proszę o zaznaczenie odpowiedzi „nie dotyczy”)
104 odpowiedzi

Miesiące czerwiec-wrzesień 2020 r. były miesiącami stabilizacji sytuacji epidemicznej, a życie w kraju w tym okresie powoli wracało do normalności. Mimo to, w przypadku aż 35,6 % osób ankietowanych, wprowadzone zmiany w sposobie świadczenia pracy zostały utrzymane, u 18 respondentów całkowicie, a u 19 respondentów częściowo. 22 osoby powróciły natomiast do dotychczasowego sposobu świadczenia pracy. Wśród tych pracowników dominują ci zatrudnieni w administracji i handlu (po 5 osób), finansach bankowości i ubezpieczeniach (3 osoby), a także w turystyce i hotelarstwie, szkolnictwie i edukacji, usługach komunalnych, produkcji, służbie zdrowia i branży związanej z urodą.

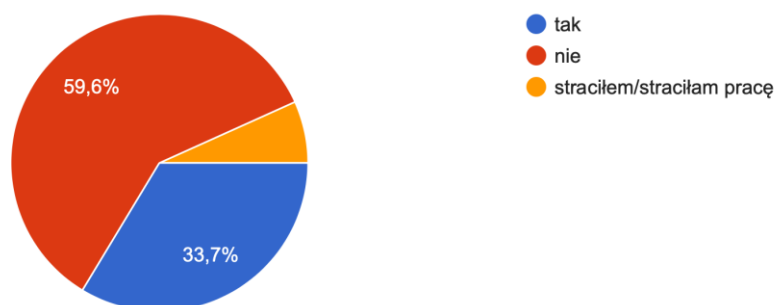
Wpływ epidemii COVID-19 na zmianę sposobu świadczenia pracy wśród studentów i osób z ich otoczenia wykonujących pracę zawodową.

Czy w okresie stabilizacji sytuacji epidemicznej (miesiące czerwiec-wrzesień 2020 r.), wprowadzone zmiany w sposobie świadczenia prac...proszę o zaznaczenie odpowiedzi „nie dotyczy”)
104 odpowiedzi

W październiku 2020 r. rozpoczął się w Polsce ponowny wzrost zachorowań na COVID-19. Wprawdzie w kraju nie został wprowadzony kolejny „lockdown”, lecz ogólnie nałożono szereg ograniczeń w prowadzeniu działalności gospodarczej, zamknięto szkoły i uczelnie wyższe. W konsekwencji, jak wynika z przeprowadzonych badań, w przypadku 33,7 % ankietowanych nastąpiła ponowna zmiana sposobu świadczenia pracy, a 7 osób straciło pracę (po 2 osoby pracujące w branży turystycznej i hotelarskiej i w przemyśle, a także z branży transportowej, handlowej oraz mediów i kultury). W przypadku 3 z tych osób, utrata pracy była skutkiem ogólnych decyzji władz.

Czy w okresie ponownego wzrostu zachorowań na COVID-19 od października 2020 r. uległ zmianie sposób świadczenia przez Pana/Panią pracy?
104 odpowiedzi

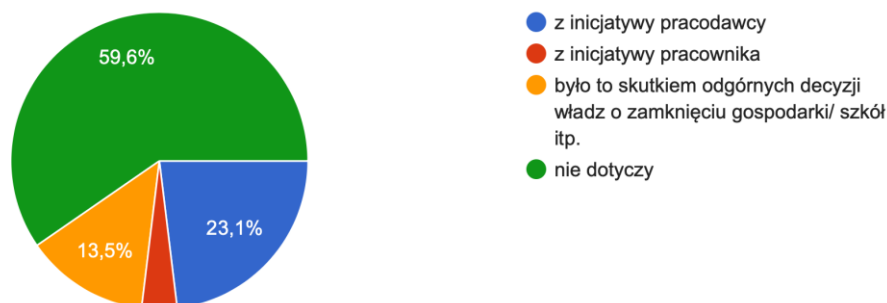
Co ciekawe, w 3 przypadkach zmiana sposobu świadczenia pracy w drugiej fazie pandemii nie wstąpiła, mimo że w pierwszej fazie pracownicy wykonywani pracę zdalną całkowicie, mieli krótsze godziny pracy bądź pracowali wyłącznie w określone dni. Dotyczyło to pracowników produkcji oraz służby zdrowia. Dostrzegalna jest również pewna prawidłowość wśród pracowników administracji. Aż 5 pracowników tej branży (wszystkie kobiety), zatrudnionych w ramach stosunku pracy z wykształceniem

Wpływ epidemii COVID-19 na zmianę sposobu świadczenia pracy wśród studentów i osób z ich otoczenia wykonujących pracę zawodową.

wyższym (w tym jedna studentka), w pierwszej fazie pandemii wykonywały pracę zdalną częściowo bądź pracowały w określone dni, następnie powróciły do świadczenia pracy na dotychczasowych zasadach, aby w październiku 2020 r. ponownie przejść na pracę zdalną częściowo bądź pracę w określone dni.

Podobnie jak w przypadku pierwszej fazy pandemii, w zdecydowanej większości zmiana sposobu świadczenia pracy nastąpiła z inicjatywy pracodawcy, bądź była skutkiem ogólnych decyzji o zamknięciu gospodarki/szkół itp. Tylko w przypadku 4 osób, nastąpiło to z inicjatywy pracownika.

Z czyjej inicjatywy uległ zmianie sposób świadczenia przez Pana/Panią pracy w okresie ponownego wzrostu zachorowań na COVID-19 od pa...roszę o zaznaczenie odpowiedzi „nie dotyczy”
104 odpowiedzi

Również w zakresie zmiany sposobu świadczenia pracy, udzielone odpowiedzi są zbliżone do tych z pierwszego okresu pandemii. W większości przypadków, polegała ona na przejściu na pracę zdalną (27 odpowiedzi), przy czym w przypadku 14 osób, była to praca zdalna częściowo, a w przypadku 13 osób, praca zdalna całkowicie. Pozostali ankietowani świadczyli pracę wyłącznie w określone dni, mieli krótsze godziny pracy, ograniczony kontakt z klientami, bądź w ogóle nie mogli świadczyć pracy.

Wpływ epidemii COVID-19 na zmianę sposobu świadczenia pracy wśród studentów i osób z ich otoczenia wykonujących pracę zawodową.

Na czym polegała zmiana sposobu świadczenia pracy w okresie ponownego wzrostu zachorowań na COVID-19? (W przypadku, gdy sposób świadcze...proszę o zaznaczenie odpowiedzi „nie dotyczy”)
104 odpowiedzi

Zmiana sposobu świadczenia pracy w październiku 2020 r. wiązała się dla 16,3 % ankietowanych (17 osób) z obniżeniem wynagrodzenia, a tylko w jednym przypadku wynagrodzenie wzrosło.

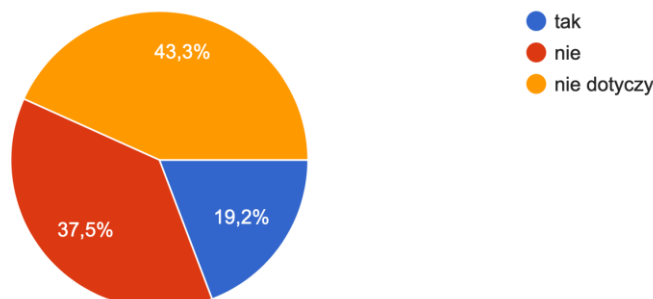
Czy wiązało się to ze zmianą wysokości otrzymywanego wynagrodzenia? (W przypadku, gdy sposób świadczenia pracy nie uległ zmianie, albo ...ę, proszę o zaznaczenie odpowiedzi „nie dotyczy”)
104 odpowiedzi

Zaskakujące mogą być wyniki badania w zakresie preferencji ankietowanych co do kontynuowania pracy w sposób zdalny. Większość z nich (37,5 %) nie chciałaby bowiem kontynuować świadczenia pracy w sposób zdalny po ustaniu epidemii, natomiast 19,2 % wyraziło taką chęć. Dla określonych preferencji nie ma przy tym praktycznie żadnego znaczenia fakt posiadania dzieci, wiek, płeć, wykształcenie, czy status studenta. W każdej z tych kategorii występuje bowiem względna równowaga zwolenników obu rozwiązań.

Czy po ustaniu epidemii chciałby/chciałaby Pan/Pani, kontynuować świadczenie pracy w sposób zdalny?

104 odpowiedzi

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone badanie ukazuje, że epidemia COVID-19 ma duże znaczenie dla sposobu świadczenia pracy, a także nie pozostaje bez wpływu na wysokość wynagrodzenia otrzymywanego przez pracowników. Potwierdzenie znalazła tutaj teza, że praca w administracji daje stabilność zatrudnienia, bowiem mimo zmiany sposobu świadczenia pracy, żaden z respondentów będący zatrudniony przed wybuchem pandemii w administracji nie stracił pracy, a tylko w jednym przypadku wynagrodzenie uległo obniżeniu.

W dalszej perspektywie można oczekiwać, że epidemia COVID-19 wpłynie w szczególności na zwiększenie częstotliwości świadczenia pracy zdalnej, której zalety dostrzegają pracodawcy oraz część respondentów. Celem uniknięcia poczucia odizolowania przez pracowników, istotnym elementem budowania modelu pracy zdalnej powinna być jednak systematyczna komunikacja pracodawcy z pracownikiem, utrzymywanie kontaktów nie tylko ukierunkowanych na realizację celów i zadań zawodowych, ale także podtrzymywanie relacji społecznych². W porównaniu z pracą świadczoną stacjonarnie długotrwałe świadczenie pracy zdalnie może negatywnie wpływać na zaangażowanie jednostek w pracę w trzech wymiarach – wigoru, poświęcenia i zaabsorbowania³.

Marcin Byliński

Mateusz Figat

² Zob. Dolot, A. (2020). Wpływ pandemii COVID-19 na pracę zdalną – perspektywa pracownika. E-mentor, 1(83), 35–43, <https://doi.org/10.15219/em83.1456>,

³ Zob. Mierzejewska K., Chomiccki M. *Psychospołeczne aspekty pracy zdalnej. Wyniki badań przeprowadzonych w trakcie trwania pandemii COVID-19*, Zeszyty Naukowe / Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, 2020 nr 3, s. 31-44.

Wpływ epidemii COVID-19 na zmianę sposobu świadczenia pracy wśród studentów i osób z ich otoczenia wykonujących pracę zawodową.

Agata Kuliberda

Angelika Magdziak

Paweł Olesiewicz

Anna Pankowska

Julianna Strojek

Kacper Wiśniewski

Ewelina Żak

mgr Celina Siermińska-Warczak